

ॐ
॥ श्री गणेशाय नमः ॥

॥ यत्र नार्यस्तु पूज्यन्ते रमन्ते तत्र देवताः ॥

सुकन्या-सावित्री.

नाटकनां गायना

मोदणी व्यास सुषोष नाटक मंडणी भाटे

रथी प्रसिद्ध करनार

रथ. मूललाल व्यासनाथ मोदणी.

प्रसिद्ध

प्रेसीनाल मूललाल व्यास

भारतभूषण यामिटर, धीकांटा, अमदावाद

(मोदणी व्यास सुषोष नाटक मंडणीना मालीक)

व्यावृत्ति ६ मी प्रत पांच हुणर

अन्य स्वामित्वना सर्व हक प्रसिद्धकर्ताये रज्जुकर करावी

स्वाधीन राખ्या छे भाटे तेमनी रज्जु सिवाय कोणये

छापवुं छपाववुं के लगववुं नहि

सा पुरतक श्रीनैन ओडवोडेट प्री. प्रेसमा थ. श्रीमनलाल

गोडगदासे छापुं. धीकांटावाडी-अमदावाद.

संवत् १९७७, सने १९२१.

भूदय्य व्यास व्याना.

८४९७

❧ મોરબી નાટક કંપનીના ❧

સચિત્ર મોટાં પુસ્તકો.

દરેક કોમની સ્ત્રીઓને સદ્બોધ પ્રદાણ કરવા યોગ્ય
પાત્રિત્રત્ય પ્રભાવદર્શક અત્યુત્તમ પુસ્તકો.

મુકન્યા-સાવિત્રી નાટક-(રંગબેરંગી બાવીસ સુંદર

ચિત્રો સહિત.) મૂલ્ય

રૂ. ૧-૮-૦

મહાસતી અનસૂયા નાટક—(નામદાર ગાયકવાડ

સરકારના કેળવણી ખાતાએ ઈનામ તથા

લાઈબ્રેરી માટે મંજૂર કરેલું સુંદર ચિત્રો

સહિત.) મૂલ્ય

રૂ. ૧-૮-૦

ભાર્તૃહરિ નાટક (સચિત્ર) મૂલ્ય.

રૂ. ૧-૮-૦

આંધરાજ, ત્રિવિક્રમ, ત્રિયારાજ, જગદેવ પરમાર,

રાણકદેવી, ચંદ્રહાસ, રાણા રાજસિંહ, એ પ્રત્યે-

કર્તુ મૂલ્ય.

રૂ. ૧-૦-૦

પ્રેમીલાલ મૂલજીભાઈ આશારામ ઓગ્રા

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૧૭

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સુકન્યા સ્નાપિત્રી

વિષય ૬-૧૨-૪

એક ઉત્તમ ધર્મગ્રંથ ! તુર્તજ આહક થવા પત્ર લખો !

જગત વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના સદ્ગુરુદેવ

શ્રીરામકૃષ્ણ.

પરમહંસ.

(એમનું વિસ્તૃત, રંગીન ચિત્રો સહિત જીવન ચરિત્ર ૭૫૦-ઉપદેશામૃત સહિત ચીકણા જાડા કાગળ પાકુ પુઠું પૃષ્ઠ ૮૨૫) લેખક:—

ડાહ્યાભાઈ રામચંદ્ર મહેતા.

મૂલ્ય—૩૦૨-૮-૦ પોષ્ટ ખર્ચ જુદું.

ધર્મરાવતાર ભગવાન શ્રીરામકૃષ્ણ પરમહંસ—જેઓ જગદ્વિખ્યાત સ્વામી વિવેકાનંદના સદ્ગુરુદેવ હતા તેમનું, પ્રત્યેક મનુષ્યોને અમૂલ્ય બોધક અને શિક્ષાપ્રદ થઈ પડે એવું વિસ્તૃત જીવનચરિત્ર હજી સુધી પ્રકટ થયું નહોતું, તે ઘણાં બંગાળી પુસ્તકો તથા જીનાં અપ્રાપ્ય બંગાળી માસિક પત્રોના આધારે લખવામાં આવ્યું છે. સરળ અને રસીલી ભાષામાં લખાયેલા આ પુસ્તકમાં ભગવાન શ્રીરામકૃષ્ણદેવના જન્મસમયથી તે અંતપર્યંત અનેલા અઘૌકિક ચમત્કારીક બનાવોનું વર્ણન બહુ સુંદર રીતે લખાયેલું છે. આફ્રીકા માટે મૂલ્ય શીર્ષી ૪ પેન્સ ૬ નો પોસ્ટ ઓર્ડર મોકલવો. સર્વ પત્રવ્યવહારને

ડાહ્યાભાઈ રામચંદ્ર મહેતા.

અવસ્થાપક—સસ્તી વાર્તામાળા, દાહ્યાપીઠ નવોવાસ.

અમદાવાદ.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

सुकन्या-सावित्री

नाटकनी प्रवेशवार दुंक हुकीकत.

अंक १ लो.

भगणायरु—भारत कीर्तन, भाविना प्रायस्य निमित्ते नाट्य-
प्रयोगनुं वस्तुसूचन.

प्रवेश १ लो—व्यवन ऋषिना आश्रममां वैवस्वत भगुना पुत्र
राज शर्मातिनी पुत्री सुकन्या तेनी सप्तीओ साथे प्रवेश
करे छे, त्यां ओक राजाभां प्रकाश देणी, राजाना छिद्रमां
शुण ओसे छे, राजकन्याना आ साहसथी तेमां रहेला
तपस्वी व्यवनती आओ फुटी जठ इधिरधारा यावी रहे
छे. आणयेष्टामां थयेला आ अपराधने माटे सुकन्याने
पश्चात्ताप थाय छे. शापना लयथी राजकन्या, व्यवनती
द्रष्टिइप जती ऋषिपत्नी थवानो दुराग्रह करे छे, राज-
राणीनी सभातिथी, नारदमुनि तेमनुं पाणिअडणु करावे छे.

प्रवेश २ जे—तपोवनमां पोताना मातपितानी साथे दर्शनार्थे
ओवेला राजकुमार सत्यवानना परियवमां आववाथी
आश्रममां निवास करता ऋषिकुमारोने शहेर जेवानी
जगसा थाय छे. छेदर दिल्हो राजकुमार तेमने पोताना
वस्त्रालंकारोनुं दान करे छे. गौतम मुनि पोतानी दिव्य
दर्शनना विद्याना यमकारे वडे, तपोवनमां शहेर यता-
वानुं कही समजवीने लभ जय छे.

પ્રવેશ ૩ જો—મદ્રદેશાધિપતિ મહારાજ અશ્વપતિની પુત્રી સાવિત્રી વિહારભુવનમાં પોતાની સખીઓ સાથે વાર્તાવિનોદ કરે છે ત્યાં લગ્ન સંબંધી સખીઓના અરસ પરસ મનોભિપ્રાય જાણી લઈ, સાવિત્રી તેમને લગ્નની મહત્તા સમજાવે છે. રાજા અશ્વપતિ તથા રાણી માલવી, પોતાની પુત્રીના આ વિચાર છુપી રીતે સાંભળે છે, અને સાવિત્રીને પોતાના મનગમતો વર શોધવા માટે દેશાટન કરવાની આજ્ઞા કરે છે.

પ્રવેશ ૪ થો—ન્યાતર્માં કન્યાની અછતને લીધે કુંવારો રહેલો કિશ્કિન્દ તથા પરતંત્ર થવાના ભયથી કુંવારો રહેલો તેનો મિત્ર ગરીબદાસ પોતપોતાના દુઃખને રડે છે, જગતમાં કુંવારાનું છવતર વ્યર્થ લાગવાથી અંતે જેવી મજે તેવી ઓ સાથે પરણવાના નિશ્ચય ઉપર આવે છે.

પ્રવેશ ૫ મો—રાજકુમાર સત્યવાન પોતાના અંધ માતા પિતાના નેત્રને માટે અત્યંત યજ્ઞાપો કરે છે, શહેર જોવાની છતાં સાવાળા ઋષિકુમારોનો અત્યંત દુરાગ્રહ જોઈ, ગૌતમ મુનિ પોતાની વિદ્યાના અમત્કારવડે સત્યવાનના રાજ્ય નગરનું દિવ્ય દર્શન કરાવે છે અંધ રાજારાણીની ગેરહાજરીમાં પોતાનો કોકો અંડસેન રાજ્ય પચાવી ખેડેલો જણાય છે તથા તેના સર્વ પ્રપંચ તેમના જાણવામાં આવે છે ભાવિને પ્રાધાન્ય આપી દુઃખી રાજ્ય કુટુંબ પોતાના દિલને દિલ્લાસો આપે છે.

પ્રવેશ ૬ ઠો—કલાગરા ધણીને પરણવાની ઇચ્છાથી કુંવારી રહેલો હુમખી તથા હામ હામ પુનર્લભ કરતી, તેની બહેનપણી છપ્પરખી, સોખતે અસર.

પ્રવેશ ૭ મો—ચંડસેનના દરબારમાં રાજ્યના માણ દિવાન નીતિ-
વલ્લભને કેદ કરીને લાવે છે, હાજર કરનાર ચંડસેનના દર-
બારીઓ તેને માણ રાજાનો પક્ષ છોડી દેવાનું સમજાવે છે
નીતિને વળગી રહેનાર નીતિવલ્લભ નહિ માનતાં, કારાગ્રહ
ભોગવવાનું વધારે પસંદ કરે છે.

પ્રવેશ ૮ મો—ખાસડાં ખાવાની શરતે ગરીબદાસ સાથે છપ્પર-
પગીનું ધરણું (નાતરું) થાય છે, ધરમાં પગ મૂકતાની
સાથે છપ્પરપગી પોતાની શરત યાદ દેવડાવે છે ગરીબ-
દાસ ગભરાય છે, અંતે શરત કબુલી ખાસડું ખાવા તૈયાર
થાય છે; છપ્પરપગી મનમાં પ્રુલાય છે, ઝુમખી પોતાની જ-
હેનપણીનો પાંચમો ધરવાસ જોવા આવે છે તેને પણ પો-
તાના જેવું શીખવે છે.

પ્રવેશ ૯ મો—દેશાટન કરવા નીકળેલી સાવિત્રી, પોતાને યોગ્ય
વર નહિ જડવાથી નિરાશ થાય છે, તપ કરવાના નિશ્ચય
ઉપર આવેલી રાજકન્યા દૈવને દોષ દેતી તપોવનમાં
આવી ચડે છે. ઋષિકુમારો સાથે સમીધ લેવા નીકળી
પડેલો રાજકુમાર સત્યવાન તેની દૃષ્ટિએ પડે છે; ત્યાં
એક યક્ષકન્યા તથા રાક્ષસની દૈવી માયાથી સત્યવાનના
ધૈર્યની કસોટી થાય છે, સંતાપને છાનીમાની ચિકિત્સા
જોતી સાવિત્રી સત્યવાનનું આવું ધૈર્ય જોઈ તેને પોતાના
પતિ તરીકે પસંદ કરી વરમાળ આરોપવા જાય છે. રાજ-
રાણીની સંમતિ સિવાય પ્રધાનો તેને એવું સાહસ કરતા
અટકાવે છે.

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ જો—સાવિત્રીની સાથે દેશાટન કરવા ગયેલા મુખ્ય પ્રધાનો અશ્વપતિના દરબારમાં આવી, સર્વ વાર્તા નિવેદન કરે છે, સત્યવાનના પદબ્રજપણાના દોષને લીધે તેનો સાવિત્રી સાથે વિવાહ અધટિત ઠરાવે છે. એટલામાં મુનિવર નારદનું આગમન થાય છે, તે સત્યવાનના અપાર ગુણના વખાણ કરે છે, તેથી રાજા અત્યંત પ્રસન્ન થાય છે; પરંતુ પાછળથી સત્યવાનના આયુષ્ય વિષે પ્રશ્ન નીકળતાં નારદમુનિ વિચારમાં પડી જાય છે સત્યવાનનું આયુષ્ય માત્ર એકજ વર્ષનું જણાયાથી સર્વ સાવિત્રીને ફરી દેશાટન કરવાની બલામણુ કરે છે, પરંતુ સાવિત્રી પોતાના નિશ્ચયમાં અડગ રહી, સત્યવાન અદ્ય આયુષ્યવાન હોવા છતાં તેનેજ પરણવાની કંઠ લે છે. વટસાવિત્રીના વ્રતનું માહાત્મ્ય જણાવનારી દેવ વાણી થાય છે, તેથી સાવિત્રીને તે વ્રત ધારણ કરવાનું દહી મુનિવર નારદ તેનો સત્યવાન સાથે વિવાહ કરવામાં સંમતિ આપે છે.

પ્રવેશ ૨ જો—છપ્પરપગી પાસે ધણીને કઠાચરો કરવાનો પાઠ ભણેલી ઝુમખી તથા યુક્તિબાજ જિલ્લુસિંહનો નવો ધરસંસાર, ઝુમખીને સુધારવાની નવી યુક્તિ, મીંદડીને જ્ઞાને તોડાન, ઝુમખીનું ડરી જવું.

પ્રવેશ ૩ જો—સત્યવાનના દીર્ઘાયુષ્ય માટે જગીચામાં વડ પૂજન કરતી, સાવિત્રીના ધૈર્યની કસોટી કરવા માટે સૂર્ય તથા ચંદ્રને લઈ ઇંદ્ર આવે છે, પરંતુ સાવિત્રીનો સત્યવાનપ્રત્યે અડગ પ્રેમ જોઈ તેઓ આશીર્વાદ આપી પાછા ચાલ્યા જાય છે.

પ્રવેશ ૪ થો—હિલ્સુસિંહનું જોષ ગરીબદાસ પણ પોતાની બીને વશ કરવા માટે મીંદડીને જ્ઞાને તોફાન મચાવે છે, પરંતુ હાપરપગી પહેચિલી હોવાથી તે ભેદ કળા જાય છે, પૈસાની લાલચે પોતાના માઆપની સલાહથી, ગરીબદાસને મારી નાખવાનો વિચાર કરે છે.

પ્રવેશ ૫ મો—અશ્વપતિ પોતાના પ્રધાનો સહિત સાવિત્રી માટે સત્યવાનનું માગુ કરવા, તપોવનમાં હુમત્સેન પાસે આવે છે, અંધ રાજા રાણી ધણી આનાકાની સાથે માગણીનો સ્વીકાર કરે છે.

પ્રવેશ ૬ ઠો—પોતાના પતિ અવનને નેત્રપ્રાપ્તિ માટે સુકન્યાએ દેવવૈદ્ય અશ્વિનીકુમારને પ્રસન્ન કરવા સાફ તપ આદર્યું છે, ત્યાં દંપતીના પવિત્ર પ્રેમની પરીક્ષા કરવા માયાવી દેવવૈદ્યે આવી સુકન્યાને જળવાનો પ્રયત્ન કરે છે. તેથી સુકન્યા તે મને શાપ આપી પોતે અગ્નિમાં જળા મરવાનો નિશ્ચય કરે છે. સત્યવાન તેને તેમ કરતાં અટકાવે છે, અંતે અશ્વિનીકુમારે પ્રસન્ન થઈ અવનને નેત્ર તથા યુવાવસ્થા આપવા માટે સ્વર્ગમાં લઈ જાય છે.

પ્રવેશ ૭ મો—દસીની શિક્ષા પામેલી ખુની હાપરપગી, કેદખાના માં પોતાના પાંચે ભરથારોને પ્રેતરૂપે જોષ લયલિત થાય છે, અને પોતાના પાપનો પસ્તાવો કરે છે. ખુનના કામમાં મદદગાર હોવાથી, કેદ ભોગવતાં તેના માઆપને આખરની મુલાકાતને જ્ઞાને હાપરપગી પોતાની પાસે બોલાવી, માની જીભે યુમી લેવાની માગણી કરે છે, માની જીભના દોષથીજ પોતાની આવી દશા થઈ છે, એમ જણાવી હાપરપગી તેની માની જીભ ફરડી લે છે. પૈસાની લાલચે પુત્રીને આડે માર્ગે દોરવાનાર માઆપની સોજ સોજ આના ફજેતી.

પ્રવેશ ૮ મો—સત્યવાન તથા સાવિત્રીનાં લગ્ન.

પ્રવેશ ૯ મો—રાજા સ્થર્ગાતિ તથા તેની રાણી પોતાની પુત્રી સુ-
કન્યાને માટે ચિંતા કરે છે, મુનિવર નારદની જ્ઞામણથી
તેઓ વ્યવનના આશ્રમ તરફ જાય છે.

પ્રવેશ ૧૦ મો—સાવિત્રી પોતાના અમૂલ્ય આભૂષણો ઉતારી નાખી
તપોવનમાં જાજતા અલંકારો ધારણ કરવાનું વિચારે છે,
તેટલામાં સત્યવાન ત્યાં આવી ચઢે છે. દેવયોગે નિર્માણ
કરેલાં દંપતીના શુદ્ધ સાત્વિક પ્રેમનું દિગ્દર્શન.

પ્રવેશ ૧૧ મો—યમના દરબારમાં પાપીઓને તેમના કર્મ પ્રમાણે
શિક્ષા થાય છે, સત્યવાનના જીવને લેવા યમદુત શક્તિવાન
નહિ હોવાથી યમરાજ જાતે જવા માટે વાહન તૈયાર કરવા
ની આજ્ઞા કરે છે, હાપરપગી તથા તેના મરણ પામેલા
ભરથારોનો ન્યાય થાય છે, હાપરપગીને માથે લોઢાના હ-
થોડાનો માર પડે છે.

પ્રવેશ ૧૨ મો—સમિધ લેવા માટે તૈયાર થયેલા સત્યવાનની સાથે
સાવિત્રી વનમાં જવાની હઠ લે છે. માતપિતાની આજ્ઞા
સિવાય સાવિત્રીને પોતાની સાથે લેવાની સત્યવાન ના પાડે
છે, અને સાસુશ્વસુરની આજ્ઞા મેળવી સાયંકાળ થતા પહેલાં
આશ્રમમાં ખાંછા મળવાનું કહી બંને વન પ્રત્યે જાય છે.

અંક ૩ નો:

પ્રવેશ ૧ લો—સાવિત્રીની માતાને બિંધમાં દુસ્સ્વપ્ન થવાથી વ્યાકુળ
બની પોતાની પુત્રીના સૌભાગ્યને માટે રાજા રાણી ચિં-

તામાં પડે છે, મુનિવર નારદનું વચન યાદ આવવાથી ત્યાંથી રાતો રાત તપોવન તરફ પ્રયાણ કરે છે.

પ્રવેશ ૨ જો—સત્યવાન તથા સાવિત્રીને ગયે ઘણો વખત થઈ જવાથી અંધ રાજા રાણી તેમને શોધવા નીકળી પડે છે. અશ્વપતિ તથા રાણી માલતી આશ્રમમાં દેહાધને નહિ જોવાથી વધારે ચિંતાતુર થાય છે.

પ્રવેશ ૩ જો—સુકન્યા પોતાના પતિ વ્યવનને સ્વર્ગમાંથી યુવાવસ્થા પામી પાછા આવવાની વાટ જોતી હોય છે. એટલામાં આકાશમાંથી વ્યવન આવે છે પરંતુ સુકન્યા તેને ઓળખી શકતી નથી, આકાશવાણી થવાથી સુકન્યાની ખાતરી થાય છે, દંપતી અરસપરસ ભેટે છે, રાજા સર્પાંતિ તથા તેની રાણી, સુકન્યાને મળવા આવે છે ત્યાં આ પ્રસંગ જોઈ સુકન્યાને શીટકાર આપે છે. અશ્વિનીકુમારે ત્યાં આવી સુકન્યાનું ચરિત્ર તેના માતૃપિતાને કહી સંજળાવી તેમના મનનું સમાધાન કરે છે; મુનિવર નારદની દક્ષિણામાં વ્યવન ઋષિ, અશ્વિનીકુમારેને યજ્ઞમાં સોમરસને લાગ આપવાનું વચન આપે છે.

પ્રવેશ ૪ જો—ઘણી શોધ કરવા છતાં સત્યવાન તથા સાવિત્રીનો પત્નો લાગતો નથી તેથી સર્વ શોકમાં ડુબી જાય છે થોડી વાર પછી અંધ જુમત્સેન તથા શૈળ્યાને લેઈ સુવર્યા આવી પહોંચે છે, રાજા રાણી પ્રાણત્યાગ કરવાના નિશ્ચય ઉપર આવે છે ગૌતમ મુનિ પોતાની વિદ્યાના ચમત્કાર વડે સત્યવાન તથા સાવિત્રીને દિવ્યદર્શનમાં મતાવવાનું કહી ધીરજ આપે છે.

દિવ્યદર્શન.

પ્રવેશ ૫ મો—જંગલમાં સત્યવાન તથા સાવિત્રી વાર્તા વિનોદ કરતાં તથા કુદરતની શોભા નિહાળતાં આવતાં જણાય છે, પોતાને જોઇએ તેટલાં ફળ તથા પુષ્પ ભેગાં કરી સમિધ લેવા માટે આગળ જાય છે, વૃક્ષને કુદાડીને ધા કરતાંની સાથે તેમાંથી મોટા નાગ નીકળી સત્યવાનને ડાંખ કરે છે, સાવિત્રી તે નાગની પ્રાર્થના કરે છે. તેથી સાક્ષાત્ત યમ દેવનાં દર્શન થાય છે. યમરાજ સત્યવાનના હૃદયમાંથી અંગુષ્ઠ માત્ર સૂક્ષ્મદેહનને પાશથી બાંધી લઇ જાય છે; સાવિત્રી કલ્પાંત કરતી યમરાજની પાછળ જાય છે, તેને પાછી વળવા યમ ઘણું સમજાવે છે, તે પછી એક પછી એક વરદાન પામતી, પોતાના પાતિવ્રતના પ્રભાવથી યમરાજની પાછળ આકાશમાં જાય છે; યમરાજ પ્રમત્ત થઇ સત્યવાનને પોતાની પાશમાંથી મુક્ત કરી આશીર્વાદ દઇ ચાલ્યા જાય છે.

પ્રવેશ ૬ હો—યમરાજના વરદાનથી છુમત્સેન તથા શૈબ્યા દેખતાં થાય છે, ચંડસેન પોતાના પાપનો પરતાવો કરતો રાજ્યાર્પણ કરવા માટે તપોવનમાં આવે છે, એટલામાં સત્યવાન તથા સાવિત્રી પણ આવી પહોંચે છે, સર્વે હજે મજે છે. અને આનંદ આનંદ થઇ રહે છે.

શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

પાત્રો.

- શર્પાતિ.....વૈવસ્વત મનુના પુત્ર.
 અયવન.....સુકન્યાના પતિ (ઋષિ)
 અશ્વપતિ.....મદ્ર દેશના રાજા.
 દ્યુમત્સેન.....શ્વાત્વદેશના અંધ રાજા.
 સત્યવાન.....તેમના પુત્ર.
 ચંડસેન.....દ્યુમત્સેનના નાના ભાઈ.
 ઉલ્લુસિંહ } એ મિત્રા.
 ગરીબદાસ }
 ભારદ્વાજ, ગૌતમ, } તપોવનમાં નિવાસ કરતા મુનિઓ.
 ધામ્ય, સુવર્ચા. }
 યમ.....યમપુરીનો રાજા.
 ચિત્રગુપ્ત.....તેમના પ્રધાન.
 વિરંમિત્ર } અશ્વપતિના પ્રધાન.
 રાત્રુશલ્ય }
 સુકન્યા.....શર્પાતિરાજાની પુત્રી, અયવન ઋષિનાં ધર્મ પત્ની.
 હીલાવતી } તેની સખીઓ.
 હલિતા }
 શૈબ્યા.....દ્યુમત્સેનની અંધ રાણી.
 સાવિત્રી.....અશ્વપતિ રાજાની પુત્રી, સત્યવાનની પરમ પતિવ્રતા સ્ત્રી.
 માલવી.....અશ્વપતિની રાણી.
 મુશીલા.....શર્પાતિની સ્ત્રી.
 પ્રજ્ઞાવતી.....ચંડસેનની સ્ત્રી.
 હમ્પરપગી } એ બહેનપણીઓ.
 હુમખી }

એ સિવાય, નારદ, ઋષિકુમારો, યક્ષકન્યા, રાક્ષસ, અશ્વિની
 કુમારો, દેવતાઓ, સિપાઈઓ, યમદૂત વગેરે વગેરે.

સુકન્યા-સાવિત્રી નાટકનાં ગાયનો.

સૂત્રધાર

મંગલાચરણ.

થાઓ શ્રીગણ નાયક સાથે (૨)

વિધિ હરણ હિમ તનયા તન

હરિ હર નંદન ગુણ રાય—થાઓ.

લક્ષ લાભ પરિવાર મનોહર

સુંદર શુભ બુધના.....ર

દુઃખ બાંજન,

કરવા જન મન રંજન

શિશુગણ રહાય—શ્રી.

૨

આર્ય બાળાઓ । ધન્ય ધન્ય અમારી ભરતભૂમી,
આર્ય બાળકો । પદ રજ રહ્યો તુજ ચરણબુમી—ધન્ય.

કુમકુમ છાંદી પાવન ચણ્યો, રસનાચે ગુણ તારા માધ્યો,

તુજ અંતરની આશીષ રહ્યો, અમ ભરત ભૂમી (૨)

પૂજન અર્ચન ભૂમી તારૂં, જન મન વાંછત ફળ દેનારૂં,

તુજ નામ સ્મરણ લાગે પ્યારૂં, અમ ભરત ભૂમી (૨) ધન્ય.

૩

બાળાઓ । ભૂલે ભલે ભલા ભૂલેરે. (૨)

બાળકો । ભાવિનો ભરમ કાથી નવ ખુલે (૨)

સૂર્ય મન ભલે પુલાવ્યું પુલે—ભૂલે.

ખાળાઓ—અતિ ઉમંગથી કાર્ય આદરે, ધરી મન મોટી આશ,
અધવચ વાહી હુંડાઈ જાએ, (૨) આખર થાય નિરાશ—ભૂલે.

ખાળાકો—કાળ હીચાળે અણું માત્રનું, જીવન જોડાં ખાય,
રહે દર નિર્ધાર્યું ધાર્યું, (૨) ધરણીધરનું થાય—ભૂલે.

૪

મુકન્યા—અજાણ શી! આ ઉપવનની બહાર

સુગંધી પરિમલ બહેકે અપાર—અજાણ.

કોટિલકાર મૃદુલ સુણાવે, મધુકર મધુર ગુંજાર—અજાણ.

વૃક્ષલતાઓ ધરી નવ પલ્લવ, ઝુકી રહી હારો હાર—અજાણ.

૫

મુકન્યા—જય કાળ તણા મહા કાળ કૃપાળ મહેશ તમે કરુણા કરજો,
સુખ શાન્તિ અખંડ વિશ્વંકર ભૂધર, આ મુનિના હિરમાં ભરજો;
હૃથી ખાળપણે અપરાધ થયો, ગણી ખાળક દોષ ક્ષમા કરજો,
મમ કર્મ તાણું કળ દષ્ટ મુજને, વૃદ્ધ આ મુનિનાં દુઃખ સહુંહરજો—જય.

૬

મુકન્યા—હવે રહું જની હતું જે બનાવવું શ્રી દીનબંધુને હાથ,
જની દાસી સેવું તમ સાથ. (૨)

તમ ચરણે તનમન ધન નાથ—હવે રહું જની.

પ્રથમ ખાળપણ સહુને આવે, નવા નવા નિત્ય ખેલ ખેલાવે,

નથી ગમ વિસરી એ વાત, જની દાસી સેવું તમ સાથ—હવે.

ખાળપણ પૂઠળ યોગ્ય આવે, ચિત્ત બમને ચકડોળે ચલાવે,

પ્રકટે જીવનનાં પ્રભાત, ખની દાસી સેવું તમ સાથ-હવે.
 છેલ્લી વૃદ્ધાવસ્થા આવે, ત્યાંથી સહુને નિજ પંથ સીધાવે,
 અર્થો મેં તમને હાથ, ખની દાસી સેવું તમ સાથ-હવે.

૭

લીલાવતી | —એ...આવ્યું આ વધામણીનું ટાણું રે (૨)
 લલિતા | —સુકન્યા બહેને નીપજાવ્યું નામ કેરું નાણું—એ.
 મિથ્યા વૈભવમાં મન ન રાગ્યું રે,
 પરભવ કેરું સાધન સાધ્યું રે;
 કુળમાંહી કીધું જોણે કીર્તિ કેરું સ્હાણું રે (૨) સું.
 હરિ ભજવાને આ જન્મારો રે,
 કાળ ન રાખે કોઇનો ઉધારો રે;
 કાલે તો કોઇ જણે કેવું વાણે બહાણું રે (૨) સું.

૮

નારદ—ચક્ર ઉભય ભવ રથના સાથે રહીને જન્મ સફળ કરજો,
 પ્રેમ પરસ્પર પામી, સદા દંપતી હિતમ વર વરજો.

૯

ઋષિકુમારો—કુમાર ખન્યા કેવા રાગના કુમાર (૨)
 મોટા મોટા મણકાવાળી, માળાગળામાં ઘાલી,
 મેં આજ અહીં નિહાળી, ચળકે બેમુમાર—કુમાર.
 અમે ધર્યો તાજ માથે, ઉપાડ્યા ચર્મ હાથે,
 છે તુંખી પાત્ર સાથે, શોભાનો નહિ પાર—કુમાર.
 જણે જડ્યા ઝીણા તારા, જણાય ન્યારા ન્યારા,
 જમો કરે ઝખકારા, બહુ તેજનો અંધાર—કુમાર.

સખીઓ—એ...રજની ! શરદની રળાયામણીરે,
 રહી ખીલી રૂપાળી ચંદની આકાશે રહી ખીલી.
 એ...૬૬ વર્ષાવે અમૃત તણી રે,
 રેલ જામી હરમાંહી આનંદની. હાં હાં રેલ જામી.
 એ...ઠરે નયણાં નિહાળી પ્રકાશ (૨)
 હર્ષ ઘેલાં હમડાં કહે હાથ,
 ઝલક સ્વેત શી છવાઇ (૨)—ખીલી.

સાવિત્રી—ચંદ્રવિના સજની નહીં, રજનીને સન્માન,
 સજની શું ? સમજ કરો, રજનીનાં ગુણ જાન.

સાવિત્રી—સજ તે શું સમજે છો ખેલ સાહેલી,
 ગુંચવણી સમજવી નથી એની સહેલી;
 મૂક્યા દાવે દુઃખને આનંદ હેલી,
 ભાવી તણો ખેલ શકે કાણ ખેલી.

ભાષવી—ભોગી તણી સાથે ખની જવું ભોગી,
 રોગી તણી સંગે રહી કરવો નિરોગી;
 પ્રારબ્ધે જે મેળવ્યો ભોગી કે રોગી,
 ભોગવતાં તે સુખ દુઃખ ચમને સંયોગી.

સાવિત્રી—આએ બાળા ભોળા ખની ભવ બાળે,
 આએ પૂર્વ જન્મના પાપ પ્રજાળે;
 નથી ફળ લેવાનું એકે ઉજાળે,
 મોતી તો પાકે છે ઉડે ખાતાળે—સજન.

(૧૭)

૧૨

ઉલ્લુસિંહ—ભાઇ ભાઇ જુડો વાંદાનો અવતાર,
 સ્ત્રી વિના કહેવાય સુનો સંસાર—ભાઇ
 વાંદા ઉપર વિશ્વાસ ઝટ નાવે,
 બહેમીલા લોક બહેમ કંઇ કંઇ લાવે;
 નિત્ય નવા બુટા ઉઢાવે—ભાઇ
 “ ભરવાં કરવાં પાણી જાણી ”
 “ ઝાટકવા નિત્ય દાણો દુણી ”
 “ રજ્યો રોટલો ખાળી ખાતાં ”
 “ આખોમા નિત્ય ભરાય ધૂણી ”
 એકલા રહ્યામા દોડો ન કંઈ સાર—ભાઇ

૧૩

ઉલ્લુસિંહ—જે હાથે તે સાથે કહેવાય (૨)
 રહે પડ્યું પાછળ તે પિરાઇ ખાય (૨)
 હાથે તો પુણ્ય દાન કંઈ ન કીધું,
 પોતે ખાધું કે ખાવા ન દીધું,
 દમડી સાટે જીવ જાય, તમારો એક દમડી સાટે જીવ જાય—રહે,
 ગરીબદાસ—કોને માટે હું મજુરી કરું છું,
 પશુની પેટે રોજ પેટ ભરું છું;
 ઉલ્લુસિંહ—ધન્યું સોનું ધૂળ થાય, તમારું ધન્યું સોનું ધૂળ થાય—રહે.

૧૪

સત્યવાન—કુર્મી કપુતને પિઝાર,
 વિસરે અગણિત જે ઉપકાર—કુર્મી.

કરી લાલન પાલન દુઃખ કાપ્યા,
તન સાટે તન મન ધન આપ્યા.
વિસરે જે ઉપકાર-કુકર્મી.
માતા ગંગા યમુના જાણે, તીર્થ સ્વરૂપ જે પિતા પ્રભાણે;
પામે મોક્ષનું દ્વાર-કુકર્મી.

૧૫

વહલલ—કલ્પ વૃક્ષ તજી કોણ અભાગી, આવળ પાસે જાય;
ફળની આશે જળસિંચે તો, લાગે કંટક પાય-અભાગી.
સંપત રૂપ મધ દીપાં પાસે, બહુ કીડીઓ ઉભરાય;
સ્વજન મિત્રની ખરી કસોટી, વિપત સમયમાં થાય-અભાગી.

૧૬

શ્રીઓ—ઓ સહિયર ! સુણો શિખામણ સારી,
સદા કરો સંગત જોઈ વિચારી.-ઓ.
કુસંગ કાળજી કોટડી, કુસંગીનું મુખ સ્થામ;
દુર્જન દેરા સંગથી થાય નામ બદનામ.
જડી જેને સોળત જગમાં નહારી,
ગયું તે તો આ ભવ, પરભવ હારી-ઓ.

૧૭

છપ્પરપગી—આવો આવો, હું લેવરાવું લ્હાવો;
આ મારા સંસારનો.

ગરીબદાસ—થયો આજ અનુભવ ભવપારનો-આવો આવો.

છપ્પરપગી—તમારા વિના જ્ઞાતું તથી કોઈ મારે,
તે માટે કઈ પૂજા તમારી પેંજરે;

ગરીબ—“ આ તે બાયડી કે શાયડી ! ? ”

(૧૯)

છપરપગી—“ શાયડી, શાયડી, શાયડી. ”

દીઠો માલશું મફતીઓ બજારનો,
આ મારા સંસારનો—આવો આવો.

૧૮

જુમખી—હું નથી એવી બેળી ! (૨)

હવેતો રહી રે—હું.

પાવરધી થઇ પુરી મારી જોડ જડે ના બોળી—હું.

નિત્ય કળયા કંકાસ કરી, ઘરમાં સળગાવું ફોળી;

છપરપગી—“ પ્રસંગ આવે ગરબાશે બાઇતું ગરજું કે જોળી ”—હું.

ભલે ભાયડો બીખ માગે, ખાધે ભેરવી ઝોળી;

“ આપણે તો બાઇ ઘીમાં ઝખોળી બાઇએ ખીરને પોળી ”—હું.

૧૯

સાવિત્રી—ઓ હરજી, શા કાળે મને સરજી

વિધાતાએ નિરમ્યો નથી મમ વરજી—ઓ હરજી.

સરજનહારે શી રચી, જગમાં જોડ અતેક,

વિધિને મન હું એકલી, પડી વધારે એક.

સુદર વૃક્ષ સંગે શુભ વેલી, મળી ચંપાને ચતુર ચમેલી,

નિરમ્યો નથી મમ વરજી—ઓ હરજી.

૨૦

ચક્ષક-યા—ના તરસાવ (૨) મધુકર કંખ દઇ ક્યાં ઉડે,

ફરી ફરી નહિ મળે આવો દાવ—ના.

સ્નાન કરી લે તન સરવરમાં, કળસ કનકના ત્રહીને ફરમાં,

લઇ લે સુખનો લ્હાવ—ના.

(૨૦)

સત્યવાન—ઝાકળનું જળ હોય ન મીઠું, જાણી જમશે કાણુ અજીરું,
તજ તુજ જ્ઞાન સ્વભાવ—ના.

૨૧

સાવિત્રી—એ...મનમોહન નવ બોલાવશે,
મુજને કહી રાજ કુમારી,

સત્યવાન.....રાજકુમારી,

સાવિત્રી—હવે હું થઈ છું દાસી તમારી, વાલમ! ગઈ હું તમપર વારી—નવ.

સત્યવાન—ખાળા હું નથી રાજકુમાર, વિકટ વન જંગલમાં વસનાર,
જોડી મમ સાથ તમારો પ્યાર, તમે સુકુમાર;
શું સુખ પામશે ? કહ્યું માનો મન હરનારી—એ...મનમોહન.

અંક ૨ જો.

૨૨

નારદ—ભજને શ્રીયદુરાય, ઓ જીવડા ભજને શ્રીયદુરાય;
તારો અમૂલ્ય અવસર જાય—ઓ જીવડા.
કામ ક્રોધ મદ લોભ મોહમાં, અંધ બની લપટાય;
હરિભજનરૂપ ખટરસ ભોજન, તજી મૂર્ખ ખડ ખાય—ઓ.
કાયા કાચ તણી છે કાઢી, ફટ દઇ કુટી જાય;
ગઈ પલક પાછી નવ આવે, આયુષ્ય ઝોધું થાય—ઓ.

૨૩

સાવિત્રી—બોલું ન કહી બોલ જે, પળે ના પળ્યા (૨)
લલાટે લખ્યા લેખ તે ટળે શું ટળ્યા.

સુણ્યાં શું કદી નેવ નીર મોભે વળ્યાં ?
 યુદ્ધ પ્રેમે હૃદય બે મળ્યાં તે મળ્યાં;
 સંકલ્પ અચળ મારા ચળે ના ચળ્યા.
 સાકર કેરા હીરા ગળ્યા તે ગળ્યા—મોહું.

૨૪

અઃકાશવાણી—સાવિત્રી પ્રિય પુત્રી, વટસાવિત્રીતણુંજ વ્રત કરજો
 ગાંરી શંભુ કૃપાથી, દીર્ઘાયુષ્ય ને ઇચ્છિત વર વરજો.

૨૫

ગરીબદાસ—નવ ગમે ધરખાર, ભરી દુઃખનો વખાર;
 બળ્યો અંસાર નાતરીયા નાતનો.

ઉદ્દલુસિંહ—દીકું નારતું બખર બંહારી વ્યર્થ વહે ભાર,
 જેમાં મળે નહિ મેળ કાઈ વાતનોરે—બળ્યો.

ગરીબદાસ—કેમ કરી થાય કહો પ્રીતિ પરાણે ?
 વીતી પોતાની બીજું કાણુ બળે;

ઉદ્દલુસિંહ—“કરે જીવતાં મ્હોકણ મુવે હોય તાણુતાણુ,” (૨)

ગરીબદાસ—ભાઈ બાઈનો વહેવાર, ચાલે લાતનોરે—બળ્યો.

૨૬

સાવિત્રી—શ્રીવરદાથી ! અલય વર આપો,

શિર ઉપર કમલ કર સ્થાપો—શ્રી.

અવધવ્યાધિ ઉપાધિ હરજો, પ્રિયતમ મ્હારાતું પ્રિય કરજો;

અનુપમ વ્રત આ ફળજો—શ્રી.

જય જગ જનની, તારન તરણી,

(૨૨)

શુદ્ધ મતિ, ભગવતી ! ભવભય હરની,
શાન્તિ નાથ ઉર સ્થાપો—શ્રી.

૨૭

હિંદ્ર—લાગી લગન મને તારી, ઓ લલના !—લાગી.

આવિત્રી—સુરપતિ ! મતિ શું વિસારી ?—ઓ.

હિંદ્ર—સુંદરી ! શયિત્રી, અધિક સખ આપું (૨)

પટરાણી કરી સ્થાપું, ઉઘાપું ન વચન મનોદારી—ઓ.

૨૮

મરીબદાસ—જડયો છે નાર વશ કરવાનો ઉપાય. (૨)

રોજ રોજ ખાસડાનો માર ન ખમાય—જડયો.

હત મીઠડી હત.....જડયો.

કાળ જીભી મુખ બહુ મારીને મ્હેણાં,

નિત્ય રાંડ નવાં નવાં માગે ધરેણાં;

વઢવામાં શરી, એકે વાતે ના અધુરી, (૨)

નફટ ક્યમે કરી પાંસરી ન થાય;

કુભારજી ક્યમે કરી પાંસરી ન થાય—જડયો.

૨૯

આંધનીકુમાર—

ખીલી ખીલી કુસુમ કળા !

વૃથા તું રસ ભોગી વિના—ખીલી.

રસધેલી રહી એકલી—વૃથા તું.

મન્મથ મનલોભે, એ રતિ અહીંઆ શાભે,

બરમાએ ભલી, ઓ બહાલી વેલી. (૨) વૃથા તું.

(૨૩)

લાગી છે તાલાવેલી, થાને નવેલી ંહેલી, (૨) વૃથા તું.
જોયન ગુમાવે અલી! ઓ બહાલી વેલી. (૨) વૃથા તું.

૩૦

સાધવાન—

અહો ! ભાગ્ય જગમાં તે નરનું,
જેને મળા શિયળવતી નારી,
જે ભવસાગર દે તારી, કુળવતી કુળલાજ વધારી—અહો !
જે કામિનીએ કંથ માટે, કાર્ય દુષ્કર પણ કર્યું,
કરવા સુખી નિજનાથને અતિ પ્રેમથી તપ આદર્યું;
પતિ ધ્યાન હરનિશ ધારી, સતી અનુપમ વર વરનારી—અહો !

૩૧

બૂધર—હાથે કરી મેં કર્યું મુખ ક્યામ, બેળવા બેઠો હતું આપનું નામ,
ઉદ્ભુસિંહ—નકટ લાલચુ લુણુહરામ, દીકરી વેચી બહાલા કરે દામ;
પાપી પાછો આવે દામનો દામ, અંતે રહે એના કપાળમાં દામ—હાથે.

૩૨

માલવી—મારી મુખ દીડી દીકરીને મુખે હસી બોલાવજો,
શુભ સમાચાર તમારા, અમોને નિત્ય કહાવજો—મારીં
હિજરી છે લાડમાં લાડસ ધેલી,
જહએ અમે તમ આશ્રય મેલી;
દોષ પડે તો ક્ષમાની દષ્ટિવડે નિભાવજો (૨)—મારીં

૩૩

નારદ—અજ ગોવિંદ ગોવિંદ વાર વાર,
રસના હરિને નવ ધડી વિસાર.

આ જગત બાણને મોહજળ,
 મૃગજળ સમાન છે આળ પંખાળ;
 ધન ધરા ધામ આખર અસાર—રસના.
 પ્રભુ નામ સ્મરણરૂપ સુધા ધાર,
 ઠરી પ્રીતે પાન ભવ ઉતર પાર;
 કર ધર્મ કર્મ રાખી દિલ ઉદાર—રસના.

૩૪

સાવિત્રી—પ્રિયતમ ! પદ સેવા, યાત્રુ છું જોડી પાણિ,
 ફળ ફલ સમિધો હું, નિત્ય આપીશ આણી,
 નરવર ઉરધારો, દાસીની દીનવાણી,
 પરિચય નથી મ્હારે, રાજ હું છું અજાણી;
 હું અજાણી રાજ તમથી છેક છું અજાણી.

સત્યવાન—મમ...મ્મા...રી, વડાલી સુવડનાર.

સંસારનો પામ્યો સાર, હૃદય હાર ગુણખાણી.—હું.

સાવિત્રી—સોખો હાથ નાથજી ! નિભાવવી તમારે હાથ,

સત્યવાન—શોભાવો સદા સાથ, વાહવાહરે શાણી.—હું.

૩૫

સત્યવાન—આરામની, સુખધામેની, પ્રિયા ! તું પ્રતિમા પ્રેમની,
 મમતાય ઉરના હારનારી, તું શીતળા ધારા ખની

સાવિત્રી—મોખા જપું તન નામની (૨) નથી ધમ્મ્યા દામ દમામની,
 ચિત્ત આહું સેવા શ્યામની.. ..

સત્યવાન—.....સાચી તું ભગવતી ભામિની—આરામ.

૩૬

ચિત્રગુપ્ત—નીચ નાર તું, સંભાર કર્મ તારાં (૨)

કાંઈ કાંઈ સુદૃઢ હોય સારાં.

પાંચે—હી સવારમાં સંભારતી જોડા,

સાટે પડે માથે લોહના હથોડા

હા—શ—હા—શ

છપ્પરપગી—અરરરરરરર,

પાંચે—હાથ.....નીચ.

છળને પ્રપંચમાં આયુષ્ય તારૂં ખોયું,

જોરતાં પાપ જરી પાણું ન જોયું,

હાથ—હાથ.

છપ્પરપગી—અરરરરરરર,

પાંચે—હાથ.....નીચ.

૩૭

સાવિત્રી—હિભા રહો અલખેલા હું આવું, રસીલા હું આવું.

સત્યવાન—નાના પ્રિયા ઘટે સંગે સિધાવું.

સાવિત્રી—આજ પિયુ અળગી નવ થાવું,

પ્રિયતમ ! પ્રેમનો નેમ ખતાવું;

સત્યવાન—શાણી સુલક્ષણી શું સમજવું, શું સમજવું—નાના.

કંટક બરેલા માર્ગમાં, તમથી અલાશે ક્યમ કરી ?

વળી શ્રીખન્નુના તાપ પણ, ક્યમ સહન કરશે સુંદરી

સાવિત્રી—જાયા શીતળ શિરછત્ર પાસે, તાપ પીડે નવ જરી,

જો નાથ થો સંગાય જોડી હાથ માથું કરમરી—હિભા.

દુમત્સેન } —દધએ અંતરની આશીષ (૨)
શૈબ્યા

સત્યવાન } રહ્યએ આઘા નામી શીષ, (૨)
સાવિત્રી

દુમત્સેન } —હવે અમથી નહીં ઘડી જાય ગણી,
શૈબ્યા

ઠહેલાં વળજે આશ્રમની બણી;

તમે બાળક મારાં નેત્રમણિ,

કરે રક્ષા શ્રી જગદીશ.—દધએ.

સત્યવાન તમ સેવાવીણ જનક જનની,
નથી પરવા રાજ્ય તથા ધનની;

નિરખી શોભા નવ ઉપવનનો, સત્વર અહીં આવી મળીશ.—દધએ.

અંક ૩ જો.

૩૯

માલવી—શું કહું સ્વામી સ્વપ્ન હું પામી, જીવ મારો ગભરાય,
નિદ્રા ત્યાગી, ઝગડો જાગી, સુઝે ન એકે ઉપાય—શું.
નાથ હૃદય મમ વળે ન વાર્યું, સુખ આપણું સૌ પરવાર્યું,
હાય દૈવ તેં શું નિરધાર્યું, યોગમ ખાવા ધાય—શું.

૪૦

દુમત્સેન } હરિ હરિ કૃપા કરી મેળવજો,
શૈબ્યા } —અમ અંધ તણી લાકડીઓ;
શિવશિવ પરભવ પાપે આજ
સમય શો વિપરીત આવી ચઢીયો.

(૨૭)

મુખસેન-સત્યવાન ને પ્રાણ જતાં પણ ધર્મ કદી નવ ચૂકે
તે ટળવળતાં માતપિતાને, જંગલમાં કેમ મૂકે-હરિ.

સૌખ્ય-સાથ આત્મા નિજ પંથ સિધાયા, સમય વીત્યો પણ નાવ્યા,
નથી રહેતી ધીર નાથ હવે, નકી ભાવિએ ભૂતાર્યા-હરિ.

૪૧

આકાશવાણી-કર શંકા દૂર મનની, ચાણી સુકન્યા સુણી સત્યવાણી,
રૂપ અનુપમ પામ્યો, સ્વામી તારો વ્યવન એમ જાણી.

૪૨

સુકન્યા-ઉભી ઉભી જોઉં બદલા ! તમારી વાટડી,
દેખી રૂપ હર્ષે ભરાય મારી છાતડી.—ઉભી.

વ્યવન-દયાનિધિ દેવે આપી છે યુવાની,

સુકન્યા-નિરખી નગિના ! બની છું દિવાની,
આનદે ગાળીશું દિન રાતડી—ઉભી.

૪૩

મુશીલા-નથી સુખ વરયું જઈ સંપતમાં, (૨)

નથી દુઃખ કંઈ સદા વિપતમાં—નથી.

જે નવ ભાણ્યું રાજભુવનમાં, તે કૌતક અનુભવ્યું ઉપત્તનમાં,

ફળે ઋતુકેરાં ફળ રતમાં—નથી.

ભલે પુત્ર કે પુત્રી કહાવે, પણ જે માતની કુખ દીપાવે,

તેને ધન્ય જગતમાં—નથી.

૪૪

ભાવિત્રી-મારા મસ્તક કેરા મોર ! મેલી મુજને અહીં ક્યાં જાણે કે
ધરે નહીં થાવું આમ નહોર.—મેલી.

હીરો શો પ્રિયતમ ! મુજમાં દોષ ? શાણા ધટે ન આવો રોષ :
 પામું શી રીતે સતોષ-મેલી.
 કહેતા હતા તું હૃદય માફ, પ્રાણુ મારો એક :
 અતુર શિરોમણિ એ વચનો, શું વિસર્યા છોડી વિવેક ?
 મુજને નહીં કોનો આધાર, કરશે માતપિતા પોકાર :
 મારા ગુણુ ગણુના ભંડાર-મેલી.

૪૫

જાન—શા માટે શ્રમ કરે, સતી ! તુજ પતિ ભક્તિ સાચી (૨)
 હવે પુત્રી ! વળ તું પાછી (૨)

આવિત્રી—સંભળન કેરા સાચમાં, મેં ટગ ભરીયાં સાત,
 મિત્ર ભાવે સુણજો હવે, દીન વનિતાની વાત.
 ધર્મ જે વેદ પુરાણે ભણીઓ, મુખ્ય ધર્મ ગ્રહસ્થાશ્રમ ગણીયો,
 કૃપાનાથ ! મમ પ્રાણુનાથ શું, રહી વૃત્તિ રાચી (૨)
 વળું મહારાજ ! ક્યમ પાછી (૨)

જાન—સુણી વિવેક ભરી મૃદુ વાણી, થયો પ્રસન્ન અતિ મન શાણી !
 સત્યવાનના જીવિત વિના કંઈ, ઇચ્છિત વર યાચી (૨)—હવે.

આવિત્રી—“ મહાસજ ! મારા અંધ સાસુશ્વસુર આંખે દેખતાં થાય ”

જાન—“ તથારતુ. ” ભાગ્યવતી ! તું અતિ દૂર આવી,
 આય કોથી મિથ્યા નવ ભાવી—શા માટે.

આવિત્રી—પતિ સમીપ શ્રમ નહીં જરી, ત્યાં જાયે મમ નાથ,
 તપ વૃત્ત આપ કૃપાવડે, ત્યાં આવું તમ સાથ.
 સંમત સંભળન તણી નથી સોંધી, મૈત્રી સંત પુરૂષની મેળી,
 કૃપાનાથ ! મમ પ્રાણુનાથ શું, રહી વૃત્તિ રાચી (૨)—વળું મહારાજ.

યમ—અર્થયુક્ત સંભાષણ તારું, બુદ્ધિમાં વૃદ્ધિ કરનારું,
સત્યવાનના જીવિત વિના કંઈ, ઇચ્છિત વર યાચી—હવે.

સાવિત્રી—“ મહારાજ ” મારા બુદ્ધિશાળી સસરાજીને પાછું
રાજ્ય પ્રાપ્તિ થાય ”

યમ—“ તથાસ્તુ. ” ઉત્તમ વર બે આપ્યાં ભાવે,
હજી પ્રેમદા પુછળ આવે—શા માટે.

સાવિત્રી—સુપાત્ર જન કરતા કદી, સુપાત્રનું સન્માન,
આધુ તો દુસ્મનતણું, પછી સાધે કલ્યાણ.
સતપુરુષોની સમાન દૃષ્ટિ, દયા તણી વર્ષાવે વૃષ્ટિ,
કૃપાનાથ ! મમ પ્રાણનાથ શું, રહી વૃત્તિ રાચી (૨) વળું.

યમ—શીતળ વચન સુધાસમ તારાં, તૃષા તૃષાતુરની હરનારાં,
સત્યવાનના જીવિત વિના કંઈ, ઇચ્છિત વર યાચી—હવે.

સાવિત્રી—મહારાજ ! મારા પિતાના કુળની વૃદ્ધિ કરનાર,
મારે સો બાંધ થાય,

યમ—“ તથાસ્તુ ” સાસરીયાનું માન વધાર્યું,
પિયર તણું પછી કાજ સુધાર્યું—શા માટે.

સાવિત્રી—પર દુઃખે દુઃખીયા બને, દુષ્ટ હૃદય વિશ્રામ,
ભઈસો ભારે સંતનો, ઠરવાનું શુભ ઠામ.
સ્વજન માંહી વિશ્વાસ ન લાવે, સજ્જન ધર પૂછતું સહુ આવે.
કૃપાનાથ ! મમ પ્રાણનાથ શું, રહી વૃત્તિ રાચી (૨) વળું.

યમ—મધુર નવિન વચન સંભળાવ્યાં, અતિશય તેમારે મન ભાવ્યાં,
સત્યવાનના જીવિત વિના કંઈ ઇચ્છિત વર યાચી (૨) હવે.

સાવિત્રી—“ મહારાજ ! મને મારા સ્વામીથી ઔરસ સો પુત્ર થાય ”

કુમ્ભ—“ તથાસ્તુ. ” ઘટે ન થાવું અતિવર લોભી,
તજ પૂકે હવે જા અહીં થોભી—શા માટે.

આવિત્રી—સ્વધર્મ બહાલો સાધુને, જે નવ ચૂકે લગાર,
સાંપ્રત ભુત ભવિષ્યની, ગતિ તણા આધાર.
સંજનન ફરે ન આશા આપી, બોલ્યું અબોલ્યું ન કરે કદાપી,
કૃપાનાથ મમ પ્રાણનાથ શું, રહી વૃત્તિ રચી (૨) વળું.

કુમ્ભ—અમૂલ્ય તારાં વચન વિચારી, વાધે તુજમાં ભક્તિ મારી,
ભગવતી છેલ્લું હિતમ, અનુપમ, ઇચ્છિત વર યાચી (૨) હવે.

આવિત્રી—પુત્ર તણું મુજને દીધું, પ્રભુ આપે વરદાન,
જીવતદાન દષ જીવનને, સત્ય કરો ભગવાન.

૪૬

હવે— આનંદ અપાર (૨)
સજલ્યું પવિત્ર ચરિત્ર સાર,
શ્રવણ કરે જે નરને નાર,
પાળશે પ્રેમે સદાચાર;
સંજન કરી તે આ સંસાર,
ભવનિધિ તરી હિતરે પાર—આનંદ.

નામદાર વાયસરાય સાહેબ.

ખડાદુરના ઓનરેબલ સરન્યન જનરલ મરહુમ સર દ્યુકીસ પાર્ટી કે. સી. એસ. આઇ. એમ. ડી. ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ મેડીકલ સર્વીસવાળા પ્રમુખ હતા તે રપેસીયલ રેડ ક્રોસ વોર હોસ્પીટલ કે જેમાં મેજર ઓનરેબલ સર ઓફ સ્ટેવર્ડ સી. આઇ. ઇ. કલકત્તા તથા મેજર એ. ઇ. વાલ્ટર, આઇ. એમ. એસ. જેવા મોટા નામાંકિત સરકારી ડાક્ટરો અને અંગ્રેજ અમલદારો વ્યવસ્થાપક છે તે હોસ્પીટલમાં, રાજ્ય મહારાજાઓમાં, નવાબો, નામદાર સરકારના ધારા સભાના ઓનરેબલ મેમ્બરો, સેશન્સ જજ્જો, કર્નલો, મેજરો, કેપ્ટનો, ડેપ્યુટી ડીરેક્ટર જનરલ ઓફ પોસ્ટઓફિસ, નામદાર ઇન્ડિયા સરકારના કોમર્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રીયલ ડીપાર્ટમેન્ટના આસીસ્ટન્ટ, સરકારી સીવીલયન ઓફીસર, પોલીટીકલ એજન્ટ, યુરોપીયન સીવીલ સરન્યન, લેફ્ટેનન્ટ આઇ. એમ. એસ. એમ. ડી. ની ડીગ્રી ધરાવનારા મોટા ડાક્ટરો તથા દેશી અને યુરોપીયન અમલદારો અને ગૃહસ્થોમાં બાદશાહી ચાકુતી નામથી જગ જાહેર દવા ખાલુ વપરાય છે.

બાદશાહી ચાકુતી.

ગમે તે કારણથી ગુમાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે. પુરુષાતન્ટ કાયમ રાખે છે. આ રાજવંશી ચાકુતી વીર્ય વીકારના તમામ આધી મટાડે છે અને વીર્ય ઘટ બનાવી ખરૂં પુરુષાતાન આપે છે, ખરી મરદાઈ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જીવાનની આકે જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ જાલામણ છે. આ દવા વાપરનામાં કાર્ષપણ જાતની પરેશની જરૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબ્બી એકના રૂા દર.

ડાક્ટર કાલીદાસ મોલીરામ-રાજકોટ-કાઠીયાવાડ-

જાહેર ખબર.

નીચેનાં પુસ્તકો મોરબી નાટક કંપનીનો જ્યાં મુકામ હોય ત્યાંથી તથા મુંબઈમાં શુક્રસેલર એન.એમ. ત્રિપાઠીની કુપની છે. ટાળખાદેવી રોડ અને અમદાવાદમાં શુક્રસેલર મહાદેવ રામચંદ્ર જગુષ્ટેની દુકાનેથી તથા વડોદરામાં શુક્રસેલર મોહનલાલ મનસુખરામ છે. લહેરીપુર દરવાજા પાસેની દુકાનેથી રોકડી કામત મોકલી અગર વેલ્યુપેબલ પાર્સલથી મંગાવી લેવા.

ભર્તૃહરિનાટકમોહું(સચિત્ર ૧-૮-૦)	સદર ગાયન	...	૦-૨-૦
સદર ગાયન	૦-૨-૦	ચંદ્રાસ નાટક મોહું.	૧-૦-૦
શુક્રના સાવિત્રી નાટક મોહું	સદર ગાયન	...	૦-૨-૦
(સચિત્ર) ૧-૮-૦	કેસવધ નાટકનાં ગાયન	૦-૨-૦	
સદર નાટકનાં ગાયન	૦-૮-૦	વીરબાળાનાટકનાં ગાયન	૦-૨-૦
સતી અનસુયા નાટક મોહું	દેવયાનીનાટકનાં ગાયન.	૦-૨-૦	
(સચિત્ર)	...	૧-૮-૦ રાજતરંગનાટકનાં ગાયન	૦-૨-૦
સદર ગાયન	...	૦-૨-૦ વિષ્ણુવિજયનાં ગાયન	૦-૨-૦
ચાંપરાજ નાટક મોહું.	૧-૦-૦	રમારણજીતનાટકનાં ગા	૦-૨-૦
સદર ગાયન	...	૦-૨-૦ મદાલસા નાટકનાં ગાયન.	૦-૨-૦
રાણકદેવી નાટક મોહું.	૧-૦-૦	અંબરીયનાટકનાં ગાયન.	૦-૨-૦
સદર ગાયન	...	૦-૨-૦ અંબીરાજનાટકનાં ગાયન	૦-૨-૦
ગજસિંહ નાટક મોહું	૧-૮-૦	શુક્રદેવ નાટકનાં ગાયન	૦-૨-૦
સદર ગાયન	...	૦-૨-૦ સરસ્વતીનાટકનાં ગાયન	૦-૨-૦
ત્રિપારાજ નાટક મોહું.	૧-૦-૦	ભાવિપ્રાગલ્ભ્યનાટકનાં ગા	૦-૨-૦
સદર ગાયન	...	૦-૨-૦ શૂંગીઅધિ નાટકનાં ગા.	૦-૨-૦
જગદેવપરમારનાટકમોહું	૧-૦-૦	પુનર્જન્મ નાટકનાં ગા.	૦-૨-૦

